

Yazışma Adresi

Correspondence Address

Arzum ÇELİK BEKLEViÇ

Zonguldak Bülent Ecevit Üni.,
Ahmet Erdoğın Sağlık Hiz. MYO,
Ameliyathane Hizmetleri Programı
Zonguldak, Türkiye
arzum.cb@beun.edu.tr

Geliş Tarihi : Ekim 13, 2021
Received

Kabul Tarihi : Mart 8, 2022
Accepted

E Yayın Tarihi : Mayıs 01, 2023
Online published

Bu makalede yapılacak atf

Cite this article as

Çelik Bekleviç A, Karahan E, Çelik S.
Sertifika Programlarının
Cerrahi Hemşirelerinin Öz Etkililik
Yeterlilik Düzeyine Etkisi
Akd Tıp D 2023; 9(2): 129-135

Arzum ÇELİK BEKLEViÇ

Zonguldak Bülent Ecevit Üni.,
Ahmet Erdoğın Sağlık Hiz. MYO,
Ameliyathane Hizmetleri
Programı Bölümü,
Zonguldak, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-9989-8599

Elif KARAHAN

Bartın Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği,
Bartın, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-6371-871X

Sevim ÇELİK

Bartın Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği,
Bartın, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-2016-5828

Sertifika Programlarının Cerrahi Hemşirelerinin Öz Etkililik Yeterlilik Düzeyine Etkisi

The Effect of Certificate Programs on Perioperative Nurses on Self-Efficacy Level

ÖZ

Amaç:

Bu çalışmanın amacı farklı cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin çalıştıkları alan ile ilgili katıldıkları sertifika programlarının öz etkililik-yeterlilik düzeylerine etkisini belirlemektir.

Gereç ve Yöntem:

Araştırmanın örneklemini 68 cerrahi hemşiresi oluşturmuştur. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği" ile toplanmıştır. Sertifika programının öncesinde katılımcılara ön test, programın sonunda da son test uygulanmıştır.

Bulgular:

Hemşirelerin sertifika programları öncesi öz etkililik-yeterlilik ölçeği ön test toplam puanı 90,44±9,27, sertifika programı sonrasında ise son test toplam puanı 90,70±9,04 şeklinde yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçek alt boyutlarında sertifika programı sonrasında davranışa başlamada anlamlı olarak azalma olurken davranışı tamamlama ve engellerle mücadele alt boyutlarında anlamlı olarak ($p<0.05$) bir artış olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç:

Mesleki sertifika programlarının cerrahi hemşirelerin davranış değişikliğinin oluşmasında ve öz etkililik-yeterlilik algılarının artırılmasında yararı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:

Öz etkililik-yeterlilik, Cerrahi hemşireliği, Sertifika programı

ABSTRACT

Objective:

The aim of this study is to determine the effect of the certificate programs that perioperative nurses working in different surgical clinics participate in on their self efficacy-sufficiency levels.

Material and Methods:

The sample of the study consisted of 68 perioperative nurses. The data were collected using "Personal Information Form" and "Self-Efficacy Scale". A pre-test was applied to the participants before the certificate program, and a post-test was applied at the end of the program.

Results:

It was determined that the nurses' self-efficacy scale pre-test total score before the certification program was 90.44 ± 9.27 , and the post-test total score after the certification program was 90.70 ± 9.04 . While there was a significant decrease in starting behavior after the certificate program in the sub-dimensions of the scale, it was found ($p < 0.05$) that there was a significant increase in the sub-dimensions of completing behavior and struggling with obstacles.

Conclusion:

Certificate programs have been found to be beneficial in the formation of behavioral changes of perioperative nurses and in increasing their self-efficacy perception.

Key Words:

Self-Efficacy, Perioperative nursing, Certificate program

GİRİŞ

Hemşirelik, bireyin ailenin ve toplumun sağlığının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi basamaklarında aktif rol oynayan bir meslektir (1, 2). Geçmişten günümüze bakıldığında hasta bireyin tüm ihtiyaçlarının karşılanması için bireye sunulan bakımın planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi basamaklarının hemşireler tarafından tek tek ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda kritik hasta bakımının yapıldığı üniteler arasında; acil birimler, ameliyathane, cerrahi birimler ve yoğun bakımlar yer almaktadır. Kompleks ve çeşitlilik gösteren çalışmaların yer aldığı bu birimlerde hemşirelik bakımı son derece önem arz etmektedir (3). Günümüzde hemşireler gelişen teknolojiye ayak uydurmakta ve bakımın planlanması aşamasında güncel bilgi ve donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle hemşirelerin çalıştıkları birime göre uzmanlaşmaları ve yetkin oldukları alanlarda hizmet vermeleri sağlıktaki kalitenin artırılması için temel basamakları oluşturmaktadır (4,5). Hemşirelik Yönetmeliği'nde görev, yetki ve sorumlulukları belirlenen özellikli uzmanlık alanları bulunmaktadır. Bu tanımlamalar içerisinde, acil hemşiresi, yoğun bakım hemşiresi, ameliyathane hemşiresi ve cerrahi hemşireliğinin de yer aldığı görülmektedir (6).

Hemşirelerin güncel bilgiye erişmeleri ve alanında yetkin olabilmeleri (1, 2) amacıyla ülkemizde Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen sertifika programları açılarak yürütülmektedir (7). Bu programlarda hemşirelere güncel hasta bakım ilkeleri, hızlı karar verme, uygulanacak tedavi ve bakımın niteliğini sorgulama gibi konularda eğitim verilmektedir. Eğitimler hastanelerde teorik ve uygulamalı şekilde yürütülmektedir. Hemşireler teorik eğitimde programda belirlenen çerçevede bilimsel bilgiye ulaşır, uygulamalı eğitimde yenilenen ve güncellenen bu bilimsel bilgiyi bakım ile bütünleştirerek bireye sağlık hizmetini sunmaktadırlar. Hemşirelerin sertifika programlarında aldıkları bu eğitimi içselleştirerek davranışa dönüştürebilmeleri ve davranışını sürdürebilmeleri için öz etkililik yeterliliklerinin iyi düzeyde olması gerekmektedir (8).

Öz etkililik-yeterlilik kavramı ilk kez 1977 yılında "Bilişsel Davranış Değişimi" olarak Albert Bandura tarafından ileri sürülmüştür (9). Bireyin, yaşam içerisinde başarması gereken

durumları belirleme ve başarıya ulaşmak için aldığı kararları uygulayabilme becerisi öz etkililik-yeterlilik algısı ile ilişkilidir. Bireyin aldığı kararların doğru ya da yanlış olduğunu bilmesi ve davranışını bu doğrultuda geliştirmesi öz yeterlilik inancı tarafından belirlenir. Aynı zamanda bu inanç bireyin karşılaştığı bir sorunun çözümü için ne kadar ısrarlı olduğunu ve ne kadar çaba sarf edeceğinin belirtisidir (9). Öz etkililik-yeterlilik; davranışı başlatan, sürdüren, tamamlayan ve engellerle karşılaştığında gösterilen bireysel performansta kilit rol üstlenir. Bilgi beceri, kabiliyet gibi bireylerin gelişiminde yer alan kişisel faktörlerin bir arada sergilenmesine aracılık eden öz etkililik-yeterlilik inancı aynı zamanda bu faktörler arasında bağ kurulmasını sağlar. Bireyin yeni öğrendiği bilgi becerisinde de becerinin öğrenilen bilgiye aktarılmasında öz etkililik-yeterlilik anahtar bir rol oynamaktadır (10). Bu nedenle bireyin yetkin olabilmesinde öz etkililik-yeterlilik inancının oldukça önemli olduğu görülmektedir. Aynı bilgi beceriye sahip farklı bireyler arasında davranışın gerçekleştirilmesinde farklılıklar oluşmaktadır. Bu farklılıklar bireylerin yeterliliklerine olan inançlarındaki değişimlere bağlı olarak; ya güçsüz, yetersiz ve düşük performans ya da güçlü, yeterli ve üstün performans olarak karşımıza çıkabilir (9).

Beceri sahibi olmak ile beceriyi farklı koşullar altında etkili bir şekilde kullanabilmek arasında farklılıklar vardır. Birey bir görev ile ilgili yeterli bilgi beceri ve kabiliyete sahip olmasına rağmen bu yetkinliklerinin farkında olmayabilir ya da kendi ile ilgili çelişkileri olabilir. Bu farkında olmama ya da çelişkiler nedeni ile olması gereken davranışa başlama konusunda çekimser davranabilir. Bireyler, belirli görevleri yerine getirebilmek için kendilerine güvenmeli ve yeterli bilgi beceri ve kabiliyete sahip olduklarına inanmalıdırlar (8, 11, 12). Özellikle çalışma yaşamı içerisinde başarının en önemli unsuru bireylerin yeterlilik inancıdır (13). Bu bağlamda kritik kararlar verebilme yetisine sahip olması beklenen hemşirelerin de yeterlilik inancının üst düzeyde olması, bilgi beceri ve yeteneklerine inanarak hizmet sunması bakımın kalitesini belirlemektedir (14-17). Sertifika programları gibi bilişsel yetkinliği ve becerileri geliştirmeye yönelik bilimsel programların öz etkililik-yeterlilik düzeyine etkisini değerlendiren çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu araştırmanın amacı sertifika programlarına katılan cerrahi hemşirelerinin öz etkililik-yeterlilik düzeylerini belirlemektir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma Ocak-Mayıs 2016 tarihleri arasında Batı Karadeniz bölgesindeki bir üniversitenin sağlık uygulama ve araştırma merkezinde verilen sertifika programları ile birlikte yürütülmüştür. Sertifika programlarında farklı illerden katılım gösteren, cerrahi birimlerde çalışan hemşireler yer almıştır. Hemşirelerin katıldığı sertifika programları; Yoğun Bakım Hemşireliği, Acil Hemşireliği ve Ameliyathane Hemşireliği Sertifika Programlarıdır. Her program; 3 hafta teorik eğitim ve 3 hafta pratik eğitim olmak üzere iki bölümde toplam 6 haftada tamamlanmıştır. Araştırmaya 68 cerrahi hemşiresi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; kişilerin sosyo-demografik özelliklerinin bulunduğu "Kişisel Bilgi Formu" ve "Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği" nin yer aldığı iki bölümden

oluşan anket formu kullanılmıştır. Sertifika programının öncesinde katılımcılara ön test, programın sonunda da son test uygulanmıştır.

Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği (ÖEYÖ):

1982 yılında Sherer ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe formda geçerlilik ve güvenilirliği 1999 yılında Gözüm ve Aksayan tarafından yapılmıştır. Ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.81, test-tekrar test güvenilirliği 0.92 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da Cronbach alfa katsayısının 0.89 olduğu tespit edilmiştir (Tablo I). Ölçek herhangi bir alana özgü olmayıp, bireylerin genel ÖEY algısını ölçmektedir. Yirmi üç ifadeden oluşan 5'li Likert tipi ölçekten en az 23, en çok 115 puan alınabilmektedir. Ölçekte, her bir madde için 1-Beni hiç tanımlamıyor, 2-Beni biraz tanımlıyor, 3-Kararsızım, 4-Beni iyi tanımlıyor, 5-Beni çok iyi tanımlıyor, seçeneklerinden birisinin işaretlenmesi istenmekte, her madde için verilen puan esas alınmaktadır. Ancak 2., 4., 5., 6., 7., 10., 11., 12., 14., 16., 17., 18., 20., 22. maddeler ters yönde puanlanmaktadır. Alınan toplam puanın yüksek olması, genel ÖEY algısının yüksek olduğunu göstermektedir (18).

Ölçeğin dört alt faktörü vardır:

1. Davranışa başlama: 8 madde (2., 11., 12., 14., 17., 18., 20., 22. Maddeleri);
2. Davranışı sürdürme: 7 madde (4., 5., 6., 7., 10., 16., 19. Maddeleri);
3. Davranışı tamamlama: 5 madde (3., 8., 9., 15., 23. Maddeleri);
4. Engellerle mücadele: 3 madde (1., 13., 21. Maddeleri) içermektedir.

Veriler SPSS 18.00 programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı testler, Wilcoxon Signed Test ve Bağımlı Örneklem Paired Sample T Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın yapılabilmesi için Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı karar ile etik kurul onayı, Sertifika Programlarının yürütüldüğü kurumdan yazılı izin ve gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılan hemşirelerden sözlü izin alınarak, araştırma ve yayın etiğine uygun olarak yapılmıştır.

Tablo I: Cerrahi Hemşirelerinin Öz Etkililik -Yeterlilik Ölçeği Cronbach alpha Değerleri.

Öz Etkililik Yeterlilik Ölçeği	Madde Sayısı	Geçerlik Güvenirlik Çalışması Cronbach alpha değerleri (18)	Bu çalışmada cronbach alfa değerleri	
			Ön test	Son test
Davranışa Başlama	8 madde	.82	Ön test	.87
			Son test	.87
Davranışı Sürdürme	7 madde	.77	Ön test	.87
			Son test	.87
Davranışı Tamamlama	5 madde	.79	Ön test	.88
			Son test	.89
Engellerle Mücadele	3 madde	.64	Ön test	.89
			Son test	.89
Genel Toplam	23 madde	.81	Ön test	.85
			Son test	.85

BULGULAR

Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerin yaş ortalaması 29,8±6,21, %70,6'sı kadın ve %29,4'ü erkektir. Hemşirelerin %57,4'ünün evli ve ebeveyn olduğu görülmektedir. Çalışılan birime göre değerlendirildiğinde %72,1'i cerrahi yoğun bakım ünitesinde çalışmaktadır. Hemşirelerin %36,8'inin meslekte çalışma yılı 4-6 yıl arasında ve %44,1'inin birimde çalışma yılı ise 0-6 yıl arasındadır (Tablo II).

Tablo II: Cerrahi Hemşirelerinin Sosyo-Demografik Özellikleri.

Sosyo-Demografik Özellikler	$\bar{X} \pm Ss$	
	n	%
Yaş	29,88±6,21 (min=20, mak=49)	
Cinsiyet		
Kadın	48	70,6
Erkek	20	29,4
Medeni durum		
Evli	39	57,4
Bekar	29	42,6
Çocuk /ebeveyn olma durumu		
Çocuğum var	39	57,4
Çocuğum yok	29	42,6
Meslekte Çalışma Yılı		
0-3 yıl	11	16,2
4-6 yıl	25	36,8
7-9 yıl	14	20,6
10 yıl üzeri	18	26,5
Birimde Çalışma Yılı		
0-3 yıl	30	44,1
4-6 yıl	30	44,1
7-9 yıl	4	5,9
10 yıl üzeri	4	5,9
Çalışılan birim		
Acil Servis	5	7,4
Ameliyathane	1	1,5
Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesi	49	72,1
Diğer Cerrahi Branşlar	13	19,1
Ekonomik Durum İle İlgili Düşünceler		
Gelirim giderimden az	30	44,1
Gelirim giderime eşit	32	47,1
Gelirim giderimden fazla	6	8,8

Araştırmaya katılan hemşirelerin öz etkililik-yeterlilik ölçeği ön test toplam puanı 90,44±9,27, sertifika programı sonrası yapılan son test toplam puanı 90,70±9,04'dir (Tablo III). Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 115 olduğu değerlendirildiğinde araştırmaya katılan cerrahi hemşirelerinin ÖEY algısının yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin ölçek alt boyutlarından sertifika programı öncesi ve sonrası sırası ile aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; davranışa başlama 32,97±4,15; 32,55±4,61, davranışı sürdürme 28,19±4,02; 28,04±4,12, davranışı tamamlama 19,67±3,25, 20,22±3,02 ve engellerle mücadele 9,60±1,72, 9,88±1,69 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek tüm alt boyutlarından hemşirelerin yüksek puan aldıkları saptanmıştır (Tablo III).

Sertifika programlarına katılan cerrahi hemşirelerinin program öncesi ve program sonrası puanları karşılaştırıldığında, ölçeğin alt boyutu olan davranışa başlamada anlamlı olarak istatistiksel bir azalma olduğu ($t=-2.108$, $p=0.035$), davranışı tamamlama ($t=-4.025$, $p=0.000$) ve engellerle mücadele ($t=-2.640$, $p=0.008$) boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğu belirlenmiştir (Tablo III).

Tablo III: Sertifika Programlarının Cerrahi Hemşirelerinin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyine Etkisinin Karşılaştırılması.

	Ön test $\bar{X} \pm SS$ (min- mak)	Son test $\bar{X} \pm SS$ (min- mak)	Test değeri	p
Davranışa Başlama	32,97±4,15 (24-40)	32,55±4,61 (20-40)	-2,108*	0,035
Davranışı Sürdürme	28,19±4,02 (19-35)	28,04±4,12 (19-35)	-1,405*	0,160
Davranışı Tamamlama	19,67±3,25 (10-24)	20,22±3,02 (11-25)	-4,025*	0,000
Engellerle Mücadele	9,60±1,72 (6-14)	9,88±1,69 (7-14)	-2,640*	0,008
Ölçek toplam puan	90,44±9,27 (70-112)	90,70±9,04 (73-112)	-1,584**	0,118

*Wilcoxon Signed Test; **Paired Sample T Testi, $p<0.005$.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Hemşirelik, bireyin ya da toplumun sağlık gereksinimleri ışığında bakım planının yapıldığı, uygulamaya konduğu ve sonuçların sistematik olarak değerlendirildiği oldukça dinamik bir süreçtir. Bu süreç içerisinde hemşirenin en temel görevi bireyin sağlığını sürdürebilmesi ve sağlığına kavuşabilmesi için gerekli olan girişimleri yapmaktır. Ancak bu girişimleri yapabilmeye hemşirenin bilgi ve becerisinin yanı sıra kendine olan inancı ve yeterlilik algısının da üst düzeyde olması gerekmektedir. Bu araştırmada hemşirelerin yaş ortalamasının erken yetişkinlik döneminde olduğu ve araştırmaya katılan kadın sayısı katılımcıların yarısından fazlasını oluşturduğu görülmüştür. Bu sonuç Cerino' nun akademik motivasyon ve öz etkililik arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasıyla benzerlik göstermektedir (19).

Bandura'nın Bilişsel Davranış Teorisine göre, öğrenmenin kişisel (veya bilişsel), çevresel ve davranışsal faktörler arasındaki karşılıklı etkileşimle sosyal bir bağlamda gerçekleştiğini ileri sürer. Kişisel (veya bilişsel) faktörler kişinin bilgisini, beklentilerini ve tutumlarını içerir. Çevresel faktörler, sosyal normları ve çevredeki başkalarının birey üzerindeki etkisini içerir. Davranışsal faktörler beceriler, pratik ve öz yeterliliği içerir. Davranışlar kişisel ve çevresel faktörlerden etkilenir; çevre, davranışsal ve kişisel faktörlerden etkilenirken, kişisel faktörler de davranışsal ve çevresel faktörlerden etkilenir. Bu üçlü karşılıklı nedensellik modeli aracılığıyla, bilgi ve tutum öz-yeterlik inançlarını bilgilendirir ve bu da çevresel bağlamda davranışı etkiler. Öz etkililik-yeterlik, bireylerin yeteneklerinden ziyade yeteneklerine sahip oldukları algısına dayanan, içsel ve geleceğe yönelik bir inançtır (9). Bu çalışmada hemşirelerin, ölçekten ön testte (90,44±9,27) ve son testte (90,70±9,04) puan aldığı ve öz etkililik-yeterlilik algısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, devlet hastanelerinde çalışan hemşirelerin öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin incelendiği ve yönetici hemşirelerin koçluk becerilerinin incelendiği araştırma verileri ile paralellik göstermektedir (20, 21).

Literatürde öz etkililik yeterlilik düzeyi belirlemesi ile ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun öğrenci hemşireler ile yapıldığı dikkat çekmektedir (22-26). Bu araştırma ile benzer olarak hemşirelik öğrencilerinin de öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmektedir. Bireyler doğumdan itibaren farkında olarak ya da olmayarak bir öğrenme eylemi içerisindedirler. Bu öğrenme sürecinde bilginin değerlendirilmesi ve beceriye dönüşmesinin de öz etkililik-yeterlilik algısı oldukça önemli bir faktördür.

Bu çalışmada sertifika programlarına katılan hemşirelerin davranışa başlama algısının sertifika programı öncesinde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Karadağ'ın hemşirelik öğrencileri ile yapmış olduğu bir çalışmada son sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerinden daha düşük puan aldıkları bildirilmiştir (22). Bu iki bulgu birbiri ile paralellik göstermektedir. Akademik motivasyon ve öz etkililik ile ilgili yapılan bir çalışmanın sonucunda ise motivasyon ve öz etkililik düzeyi arasında olumlu bir ilişki saptanmıştır (27). Eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte bireyin yeni öğrendiği bilgiyi hayata geçirebilmesi için o bilgiyi öncelikle içselleştirmesi gerekmektedir. Eski bilgi üzerine eklenen ve içselleştirilmeyen yeni bilgi bireyde kaygı seviyesini arttırmakta ve dolayısıyla davranışa başlama algısında azalmaya neden olabileceğini düşündürmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda sertifika programlarına katılan cerrahi hemşirelerinin öz etkililik-yeterlilik algılarının yüksek olduğu saptanmıştır. Hastanelerde hemşirelerin mesleki gelişimini arttırmak amacı ile yapılan sertifika programlarının öz etkililik-yeterlilik algısı ile bir fark oluşturmadığı, fakat öz etkililik algısını oluşturan alt boyutlardan özellikle davranışa tamamlama ve engellerle mücadele algılarında anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır. Bu durum davranış sürdürme konusunda hemşirelerin aktif rolünün sürekli devam etmesi ile açıklanabilir.

Hemşirelik mesleği öğrenilen bilginin beceriye dönüştürülerek uygulanması esasına dayanmaktadır. Bu esastan yola çıkarak davranış sürdürme, davranışa tamamlama ve engellerle mücadele etme aslında mesleğin yürütülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle verilen sertifika eğitimlerinin sürdürülen davranışın tamamlanmasında farklılık oluşturması ve engellerle mücadele kapsamında hemşirelerde farkındalık oluşturması açısından oldukça önemlidir. Araştırmanın sonucundan elde edilen bu veriler değerlendirildiğinde hemşirelere yönelik yapılan mesleki sertifika programlarının cerrahi hemşirelerin davranış değişikliğinin oluşmasında ve öz etkililik-yeterlilik algılarının artırılmasında yararı olduğu düşünülmektedir.

Teşekkür:

Dr. Öğr. Üyesi Sevecen ÇELİK İNCE'ye analiz süreçlerine yapmış olduğu katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Etik Komite Onayı:

Bu araştırma, ilgili tüm ulusal düzenlemelere, kurumsal politikalara ve araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygundur ve Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır (29.05.2014 tarih ve sayı 2014/08-13).

Hasta Onamı:

Tüm katılımcıların hakları korunmuş ve araştırma ve yayın etiğine göre prosedürlerden önce yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Yazar Katkıları:

Fikir; S.Ç, E.K, A.Ç.B, Tasarım; A.Ç.B, Denetleme; E.K, Kaynaklar; A.Ç.B, Veri Toplanması ve/veya İşlemesi; A.Ç.B, Analiz ve/veya Yorum; A.Ç.B, Literatür Taraması ve Raporlama; A.Ç.B, Eleştirel İnceleme; E.K,

Çıkar Çatışması:

Herhangi bir çıkar çatışmamız olmadığını beyan ederiz.

Finansal Destek:

Bu çalışma için finansal destek almadığımızı beyan ederiz.

1. (ICN), International Council of Nursing. "Nursing Definitions", 2010.
2. Görüş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A. Hemşirelerin Profesyonel Değerleri ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2014;5(3): 137-42.
3. Taylan S, Alan S, Kadioğlu S. "Hemşirelik Roller ve Özerklik. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 2012; 3(1): 66-74.
4. Pokorny, ME. "Nursing Theorists of Historical Significance." In *Nursing Theorists and Their Work*, ed. Maetha Raile Alligood., 2014; 42-59.
5. Ünsal, A. Hemşireliğin Dört Temel Kavramı: İnsan, Çevre, Sağlık & Hastalık Hemşirelik. *Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2017;1(1): 11-25.
6. "Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık Ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik." <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.11949&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Doktorluk%2C%20Hem%2C%20Ebelik%2C%20Di%2C%20Hekimlik%2C%20Ebelik%2C%20Di%2C%20Hekimlik%2C%20Eczacilik%2C%20Mimarlik%2C%20Ve%20Mimarlik%20Egitim%20Programlari>. 2008. Erişim tarihi: 12.05.2019
7. Sağlık Bakanlığı Sertifikalı Eğitim Yönetmeliği, 4 Şubat 2014, Sayı: 28903 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140204-2.htm> Erişim Tarihi: 05.06.2019
8. Keskin ÜG, Orgun F. Öğrencilerin Öz-yeterlilik Düzeyleri ile Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi, *Anatolian Journal of Psychiatry*, 2006;7:92-9.
9. Bandura A. *Self-Efficacy*. W.H. Freeman and Company, New York, U.S.A. 1997.
10. Kotaman H. Öz yeterlilik İnancı ve Öğrenme Performansının Geliştirilmesine İlişkin Yazın Taraması, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008; 21(1): 111-33.
11. Alabay, E. İlköğretim Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Fen ile ilgili öz-yeterlilik inanç düzeylerinin İncelenmesi. *Yedi Tepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006; 2(1) :30-40
12. Çapri B, Kan A. Öğretmen Kişilerarası Öz-Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006;2(1): 48-61.
13. Kiremit HÖ, Gökler İ. Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji Öğretimi ile İlgili Öz-Yeterlilik İnançlarının Karşılaştırılması, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010;27:41-54.
14. Morgil İ, Seçken N, Yücel AS. Kimya Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlilik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2004;6 (1): 62-72.
15. Otacıoğlu SG. Müzik Öğretmenliği Okul Deneyimi I Uygulamalarına Katılan Öğretmen Adaylarının Öz-Etkililik-Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2008;32(1): 163-70.
16. Üredi I, Üredi L. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine, buldukları sınıflara ve başarı düzeylerine göre fen öğretimine ilişkin öz-yeterlilik inançlarının karşılaştırılması. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2006; 1(2):1-8.
17. Yiğitbaş Ç, Yetkin A. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyinin Değerlendirilmesi, *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2003;(1): 6-1.
18. Gözüm S, Aksayan S. "Öz-Etkililik-Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçe Formunun Güvenilirlik ve Geçerliliği." *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1999;2(1): 21-34.
19. Cerino ES. Relationships Between Academic Motivation, Self-Efficacy, and Academic Procrastination, *PSI CHI Journal Of Psychological Research* 2014;19(4): 156-63.
20. Uğur E. Yönetici Hemşirelerin Koçluk Becerileri ve Öz-Etkililik-Yeterlilik Algılamaları. *T.C. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Doktora Tezi*, İstanbul, 2010.
21. Sergek E, Sertbaş G. Ssk Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Sosyodemografik Özellikleri ve Öz-Etkililik, Yeterlilik Düzeyleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2006;9(1): 41-8.
22. Karadağ E, Aksoy YD, Ucuzal M. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2011;4(1): 13-20.
23. Zengin, N. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Öz-Etkililik-Yeterlilik Algısı Ve Klinik Uygulamada Yaşanılan Stresle İlişkinin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2007;10(1): 49-57.

24. Hsu LL, Chang WH, Hsiel SI. The Effects of Scenario-Based Simulation Course Training on Nurses' Communication Competence and Self-Efficacy: A Randomized Controlled Trial. *Journal of Professional Nursing* 2015;31(1): 37–49.
25. Jeffreys MR, Doğan E. Evaluating the Influence of Cultural Competence Education on Students' Transcultural Self-Efficacy Perceptions. *Journal of Transcultural Nursing*, 2011;23(2): 188–97.
26. Lauder W, Watson R, Topping K, Hollanda K, Johson M, Roxburgh M, Behr A. An Evaluation of Fitness for Practice Curricula: Self-Efficacy, Support and Self-Reported Competence in Preregistration Student Nurses and Midwives. *Journal of Clinical Nursing* 2008;17(14): 1858–67.
27. Malkoç A, Mutlu KA. Academic Self-efficacy and Academic Procrastination: Exploring the Mediating Role of Academic Motivation in Turkish University Students. *Universal Journal of Educational Research* 2018;6(10): 2087-93.